

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

VI. Zuingliani Lutheranorum societatem seu fraternitatem ambiunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

quod Saxonica domus in eiusmodi pompis est officium. Ille re deliberata, quum theologi dicerent, licere adesse, quod ad suum officium esse evocatus, non ad Missam velut ad cultum divinum, accessit. Quod Sleidanus ridicule insigni cuidam Saxonis pietati tribuit. Dignam profecto talibus auctoribus consilium! Quasi vero ante Baal (sic enim Missa sacrificium appellare non debitant) genua quis flectere possit, nec tamen idolatriæ participem se facere. Atqui scitum hoc est, si de ceterum omnium recte sentientium Theologorum, eum qui voluntarie Missæ assistat, Missam interim pro idololatria habere, externam saltem idololatriam committere. Eapropter peccat eum non pro quod Missæ assistit (quæ bona & sancta est actio) sed quod contra conscientiam facit id, quod Deo displicere credit: quum certum sit, quidquid contra conscientiam quis facit, peccatum esse, quamvis per se peccatum non sit. Sed cæci tunc cæcos ductabant.

V. Cæptis comitijs (quibus etiam Pontificis Legatus, & complures Catholici Principes a status interfuerunt) primo ingentia illa pericula & necessitates, quæ toti Christianæ Republicæ, Germaniæ præsertim imminabant; deinde religionis negotium fuit propositum. Protestantes audiri se postulabant; sed Imperator iussit, ut sententiam suam, scripto comprehensam proponerent. Quod quidem illi, licet invito quodammodo fecerunt, ac Confessionem fidei suæ Cæsari exhibuerunt: quæ deinde à loco ubi fuit exhibitæ, Augustana Confessio semper fuit appellata: de qua plura libro secundo ubi de Philippo Melanchthone nobis sermo fuit, dicta sunt. Hic enim sua manu scriptam eam Imperatori exhibuit, per omnia sacra, aëoque spem æternæ vitæ quam haberet, deierans, eam Catholicæ Ecclesiæ fidei esse conformem. (p) Erat vero illa à Luthero his verbis subsignata: *Damnatus secus docentes*: quod Schlüsselburgius in odium Zuinglianorum ab eo aditum fuisse asserit. Melanchthon certe, quum illa post mortem Lutheri recederetur, verba illa omisit: credo, quod Lutheri testimonio atque auctoritate se non indigere iudicaret, vel quod Zuinglianis iam esset amicior: Mirum vero est quod Lutherani non primigeniam hanc veluti, sed alias post hanc cufas ac recusas Confessiones, Evangelio quod à Luthero hæuserant, multis in locis, contrarias, tam facile sint amplexi. Jam illè li-

brum suum, scilicet posthabitum illud, cum diabolo colloquium de Missa abolenda in publicum emiserat: & tamen Protestantes nostri Confessionis in articulo quodam eiusdem Confessionis protestantur, Iniuriam sibi fieri in eo, quod in Ecclesijs suis Missam dicantur aboluisse, quæ adhuc in eis quotidie magna veneratione, omnibus antiquis adhibitis ceremonijs celebratur, nisi quod Latinis preceationibus quadam vulgari lingua concepta intermiscantur. Idem in Saxonicarum ecclesiarum Confessione, anno MDLIII. ut in Tridentinò exhiberetur Concilio scripta, habetur. Et Melanchthon in Apologia (q) quam pro Augustana scriptis Confessione, aperte testatur, Missam non modo à se ac suis non aboleri, sed religiose etiam defendi, ut quæ singulis Dominicis alijsque festis diebus celebratur, in quibus etiam Sacramentum Eucharistiæ communicare volentibus exhibetur. Tam usitates ceremonias, lectionum & preceationum ordinem, vestes sacras, & quidquid eius sit generis, apud se adhuc in usu esse verum hæc alio sensu, quam verba ferunt illi asserbant. Hinc Germani Confessionem hanc sua lingua probro iusto *Bundschuh*, id est, calcem omnibus pedibus aptum (qualis olim Theramenis fuit cothurnus) nominant: ut qua omnes pro suo arbitratu & alio atque alio sensu ac modo, uti nempe placet utuntur. Hincillæ Saxonie Electoris Augusti, Wolfgangi Anhaltini Principis, Ducum Luburgicorum Henrici & Gulielmi protestationes, quæ eiusdem Confessionis Apologiæ insertæ leguntur. Porro in hoc conventu Argentineses etiam, Constantiensis, Memingani & Lindavij doctrinæ suæ confessionem per Galparum Hedionem; & ipsi scriptam Cæsari tradiderunt: sed ea plerisque parvi momenti visa est, & neglecta.

VI. Magna spes tenuerat Zuinglianos, impetraturos sese in hoc conventu, ut à Lutheranis in societatem & commune fœdus reciperentur, quod putarent Melanchthonem & Brentium minus hæc in re quam Lutherum difficiles futuros: (r) quorū tamen uterque scriptis XI. Junij Anno MDXXX. ad Landgraviū litteris (quæ etiam nunc exstant) spem omnem tantopere desideratæ Fraternitatis eis præciderunt. hi enim post dogmatum, quæ illi docerent consutationem, Landgraviū, vehementer se occupantem in connectendis duabus contradictorijs dissidentibus hæresibus, vehementer orant ne ab eis seduci se patiantur.

p Lib. 2. art. 2. pag. 114. q. Fol. 550. r. Vlenberg. Vita Luth. cap. 23.

iat. Eos qui Augusti sunt, nempe Zuinglianos, aperte iactare, vires, argentum, & exterorum auxilia se in promptu habere, sequi Episcopatus pro lubitu suo distributuros; Addunt: satis seminari non posse, quomodo illi qui Christianam charitatem tantopere iactant, minus in modum iacere, & ad Christianam perturbandam rempublicam consilia & conatus suos dirigere audent. Tam mala principia non posse non nisi in pessimo exitu terminari. Diabolum horribilem in Ecclesia tragediam machinari. Sic Melanchthon tum, sic Brentius ariolabatur: in quorum utroque plus quam in Luthero semper fuit moderationis, sed tamen hæresi semper inquinatæ, & contra Ecclesiam cuniculos fodientis.

Landgravius e contra in responsione sua (quam totam huc lubenter apposuisse, nisi lectori prolixitate fastidium parituram existimassem) de Lutheranis vehementer queritur. qui Sacramentarios tam rigide atque acerbiter tractent: simulque intercedit, ut liberam illis fidem suam, qua cogi nec possit nec debeat, confessionem relinquunt, interim vero pro fratribus eos recipiant. Sed nec precibus, nec omnibus alijs, quas adhibuerat, Landgravius hac in re artibus quidquam potuit impetrare. Quin Melanchthon ipse aperte professus est, Catholicorum se potius quam Sacramentariorum partibus accessurum. Idem ad Egidium Imperatoris concionatorem scribens, Deum deklatur, se nullam aliam ob causam cum Catholicis reconciliari cupivisse, quam quod vereretur ne alij Sacramentarijs sese coniungerent. Quod si e venerit, de religione actum esse. Non tamen interim cessabat Zuinglius, sed & ipse fidei suæ confessionem ad Principum conventum misit, non minus liberum sibi quam Melanchthoni aut cuivis alij aditum debetiamens, ea re comperta, Melanchthon ad Lutherum (ut minutas quasdam circumstantias ab alijs omittas notem) in hanc sententiam scripsit: Zuinglius Confessionem suam impressam huc misit. Vno verbo dico, hominem phreneticum esse. De peccato originis & Sacramentariorum usu antiquos errores renovat; de ceremonijs Ecclesiasticis Helvetico (id est barbaro) morte loquitur, quas plane vult abolitas. Opinionem suam de Cœna Domini strenue defendit: Episcopos vero omnes exterminare cupit. Mittam tibi exemplum: quod enim habui, in magnatum iam manibus versatur. Bucerus tunc intermedium se gerens, iam hos, iam illos Principes alloquebatur, conquirens simultata illa inter Lutheranos & Zuinglianos, quæ tamen mera sit logomachia omnia pessumdata. At Pomernanus Saxonie Ducis Cancel-

larius ei demonstrabat, tam longe Lutheri sententiam à Zuinglij opinione distare quam cælum à terra.

Hac de causa Bucerus, qui Zuinglij opinionem hactenus propugnarat, paullulum de pertinacia remisit, scripta ad Lutherum epistola, ad quam veluti hominis contemptibilis Lutherus ne verbum respondit. Itaque ipse met assumpta humilis personæ larva Coburgum profectus, vti vespertilio est tractatus contemptum, veruntamen à Luthero non desperans de pace reuersus est ad Zuinglium (u) quæ omnia Apologia Augustanæ Confessionis inserta sunt. Porro omnes istæ Augustam apportatæ Confessiones duobus eruditissimis Theologis, Eccio & Fabro examinandæ datæ sunt, qui præcipuos earum articulos, de Iustificatione, de Satisfactione, de Intercessione Sanctorum &c. solide refutarunt, vti exstant in Archiuo Electoris Moguntini manuscripta. Quantum enim ad Corporis Christi in Eucharistia præsentiam attingit, Lutherani sententiam suam his verbis erant complexi: De Cœna Domini docent, quod Corpus & Sanguis Christi vere adsint, & distribuuntur vescentibus in Cœna Domini: & improbant secus docentes. (x) Sic vt Melanchthoniana hæc Confessio, quæ Augustana postea dicta est, Helueticam, & vicissim hæc illam; Catholici vero tam hanc quam illam erroris & hæreseos damnent. Quod de Augustana Confessione Ioannis Casimiri Palatini theologi iudicium fecerint, apparet ex libro ab ipso edito. Quid vero Geneuenses de eadem senserint, ex his manifestum est quæ publice scribere aucti sunt, nimirum. Eam initio non ex omnium Germania Principum consensu fuisse conscriptam, sed à septem tantum Principibus & duabus ciuitatibus subsignatam. Ac propterea nequaquam pro regula & norma fidei Ecclesijs obrudendam, sed potius vniuersalis Ecclesia iudicio subiiciendam, & ex diuini verbi præscripto examinandam esse ac iudicandam. Sed o suaues homines! Vbi ista est vestra vniuersalis Ecclesia? In quo Mundi angulo supremus ille omnium inter cælum & infernum controuersiarum Iudex latet? præsertim cum vera Christi Ecclesia evanuerit ex oculis vt Gyges ille annulo suæ inuisibilitatis, Caluinus tamen in epistolis ad Westphalum & Ioannem

H 3

Laf-

s Vid. Responsum fol. 145. De Cœna. Aug. t. supra libro 2. cap. 11. u. ibid. x. Vid. Dan. Hofman. in quest. & responso fol. 8. cap. 4. adu. Com. Berg. Vlenberg. Visa Luth. cap. 23.

Lascum, vti & Sacramentarij Heidelbergenses, suo calculo probare eam videntur sed suo sensu explicatam, ac castram vel castratam. At Beza in Possiacensi Colloquio oblatz sibi subscribere recusauit, se in istorum Magistrorum verba minime iuratum esse dicens. Petrus Martyr à Galliaz Regum matre, quid de Augustana illa Confessione, quam plerique non secus atque ipsum Euangelium amplecterentur, lentiret rogatus, respondit: *Sufficere nobis debet o regina, quod verbum Dei habemus quo omnia ad salutem nostram necessaria continentur. Sed de his latius quando de Gallicanz Ecclesiaz schismate nobis sermo erit.* (y)

Sic se nouum illud habebat Euangelium, ab his receptum, ab illis reprobatum: vti hæc omnia fufius Schlüsselbergius in Theologia sua Caluinistica persequitur. Hinc Molles illi Lutherani à quibusdam Christiani Polissici appellati sunt (z) vt qui Ferdinando Imperatori Anno M D LXI. aliam Confessionem à priore illa valde diuersam. Francofurti exhibuerunt. Hanc merito *Castratam* quidam vocant, vt & alias quæ sub Augustanz Confessionis titulo varijs coloribus & mira varietate prodierunt, vt *Ratisbonensis, Spirensis* &c.

Sed ad comitia redeamus in quibus post multas vltro citroque refutationes ac replicas factas, cum Confessio à Catholicis non approbaretur Philippus Landgravius ceteris obstinatior primus omnium, sine Imperatoris venia, immo ne salutato quidem eo, discessit; quod facile videret tantam Confessionum potius multitudinem nihil boni apportaturam: eoque domum reuersus suoque sensu abundans (a) magis de instruendo armario quam de Scriptura enucleanda cogitauit: ac non multo post cum Heluetijs & Argentinensibus fedus percussit, primus principum Germaniaz, qui se Sacramentarijs coniunxit. (b)

VII. In his omnibus Imperator, prudens & cauzus Princeps, nimia forte dissimulatione & patientia vsus est, illius præcepti memor, *qua corrigi statim non possint serenda potius esse quam rem in summum discrimen deuocandam.* Vt vero omnem conquerendi Protestantibus ansam præcideret, Religionis controuersias inter Theologos vtriusque partis disceptari iussit, adiunctis ab vtraque parte vno & altero Principe. E Catholicorum numero lecti sunt Eccius & Cochlaus; è Protestantium, Melancthon & Brentius. Disputationis is fuit exagrus, vt de quibusdam articulis conuenerit, de alijs

vero non: quin etiam in illo maximi momenti de Iustificacione hominis dogmate aliquo modo consensum, & ab vtriusque impudens Lutheri audacia damnata fuit, qui D. Apostoli in epistola ad Romanos verbis vocem *Solam*, contra omnium exemplarium fidem adiungere ausus fuit: Eccio facete inferente, *Soleam* illam Lutheri (Germani quoque sic appellant) calceatoribus esse relinquendum, Cochlaus in VII. Philippica scribit, *se cum Melancthone priuatim de Missa sacrificio habuisse sermonem: quumque rogasset, cur eam tantopere impugnarent, quum tamen in ea id ipsum quod Iesus Christus in arbore crucis pro nobis obtulit, repræsentetur? Melancthonem respondisse, se hoc neque negare neque impugnare.* Cochlaus vero replicante, *cur ergo idem apud alios & ad plebem non profiterentur?* illum intento in Brentium & Snepium digito dixisse: *Cum his loquere. Hi sunt sacrificuli; ego non sum sacrificulus.*

Ad Melancthonem quod attinet, fatetur ipse Cochlaus per eum non stetisse, quo minus concordia coierit; sed parum potuisse, vt qui angustis limitibus fuerit circumscriptus. Id quod nec Sleidanus dissimulat, inquit, Protestantes, quod viderentur ne Melancthon nimis multa, qua erat animi facilitate, Catholicis concederet, quasi de Imperij ageretur finibus, certos ei limites præscripsisse. Metuebant quippe turbulenti isti homines, ne si Melancthon partibus suis minus rectè frangeretur, magna ad Catholicam religionem fieret accessio. Quum de Pœnitentia & Satisfactione disputaretur, & Eccius Lutheri sententiam Catholica fidei conformem ex ipsius proprijs verbis allegaret, septem qui aderant Lutherani, mutuo se respicientes, obmutuerunt; Melancthon vero totus rubore suffusus, *An aiebat, & vbinam Lutherus ista scripserit, ignoro.* Tum Ioannes Fridericus Saxoniz Dux, Fortassis, inquit, *hæc ab ipso ante decemium scripta sunt.* Catholicis replicantibus, parum referre vbi & quando illa scripserit, modo scripta fateantur.

Exstat vero hæc Lutheri sententia in articulo XLI. contra Indulgentias, vbi fatetur Pœnitentiam & Satisfactionem ad auertendam Dei iram & peccatum expiandum esse necessarias: quum Niniuita bonis suis operibus Dei iudicium & decretum peruenierint.

At

y Vid. Fabricii in Harm. Euang. lib. 2. pag. 140. z Anatomia Eccles. Tract. 1. a Vlenberg Visa Luth. cap. 23. num. 1. b Vlenberg. ibid.